

Granskning av valnämnden

Rapport
Sätters kommun

KPMG AB

2023-03-24

Antal sidor 16

Sätters kommun
Granskning av valnämnden

2023-03-24

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Organisation	6
3.2	Riktlinjer och rutiner	8
3.3	Val- och röstningslokaler	10
3.4	Röstmottagare	12
4	Slutsats och rekommendationer	15

1 Sammanfattning

KPMG har av Sätters kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska valnämndens verksamhet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Syftet med granskningen är att bedöma om valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll säkerställt ett ändamålsenligt arbete inför riksdag, region- och kommunfullmäktigevalet 2022.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll i allt väsentligt har säkerställt ett ändamålsenligt arbete inför valet.

Vi bedömer att det har funnits en tydlig organisation och ansvarsfördelning i valorganisationen. Vi bedömer vidare att det har funnits en god kontinuitet, erfarenhet och kompetens i valorganisationen som har säkerställt ett ändamålsenligt genomförande av valet. Vi kan dock konstatera att det har saknats en samlad planering som vägleder genomförandet av valet, och bedömer att det är betydelsefullt att en planering upprättas för ett fortsatt strukturerat valarbete inför kommande allmänna val. Vi ser följaktligen positivt på att valorganisationen själva har identifierat detta behov och påbörjat ett arbete med en planeringsrutin efter innevarande val.

Vi bedömer att erforderliga riktlinjer och rutiner har framtagits inför valet, inkluderat ändamålsenliga rutiner för hantering av förtidsröster, dokument av sekretesskaraktär och avvikelser. Vi bedömer också att erfarenheten, kompetensen och närheten i valorganisationen har säkerställt en efterlevnad av gällande rutiner och riktlinjer.

Vi bedömer att det har funnits en ändamålsenlig struktur vid valet av vallokaler. Vi ser det som positivt att ett omtag kring vallokaler har gjorts mot bakgrund av nya regler vid valsedelställen. Vi kan konstatera att ett ändamålsenligt förarbete inför beslut om vallokaler genomförts och att ändamålsenliga handledningar har tilldelats röstmottagarna kring hur man säkerställer att vallokalen uppfyller grundläggande säkerhets- och tillgänglighetskrav. Vi bedömer vidare att valnämnden har tillgodosett möjligheterna till förtidsröstning. Vi kan dock konstatera att det efter valet identifierats ett antal brister avseende vallokalerna och anser att valorganisationen bör tillse att tillvarata dessa synpunkter inför kommande val.

Vi bedömer att det har funnits rutiner för rekryteringen av röstmottagare, att tillräckligt med röstmottagare har rekryterats och att röstmottagarna har erhållit utbildning och information i god tid före valet.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi valnämnden att:

- Tillse att den samlade planeringen implementeras och kommer framtida valorganisationer till del.
- Tillvarata utvärderingen av vallokalerna inför kommande val, särskilt mot bakgrund av de nya reglerna vid valsedelställen.

2 Bakgrund

KPMG har av Sätters kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska valnämndens verksamhet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Valnämnden ansvarar för genomförandet av allmänna val i kommunen vart fjärde år, (riksdag, regionfullmäktige och kommunfullmäktige), val till Europaparlamentet vart femte år samt folkomröstningar. Valnämnden har uppdraget att planera och genomföra ett tillgängligt val. De praktiska delarna består i att se till att det finns vallokaler, röstmottagare och material. Vidare ansvarar valnämnden för utbildning av röstmottagarna.

Utifrån en demokratisk synpunkt är det viktigt att det finns tillräckliga förutsättningar och tillräckliga resurser för att val ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Revisorerna har i risk- och väsentlighetsanalys bedömt att en granskning behöver ske avseende hur valnämnden har arbetat med och förberett den verksamhet, rutiner och processer som har varit aktuella i samband med det allmänna valet år 2022.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma om valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll säkerställt ett ändamålsenligt arbete inför valet.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Fanns det en tydlig organisation i kommunen för att hantera valet 2022?
- Fanns det dokumenterade riktlinjer och rutiner för genomförandet av valet?
 - Fanns det aktuella styrdokument för valnämndens verksamhet?
 - Fanns det en dokumenterad planering inför valet som kronologiskt beskriver förberedelserna, arbetet i samband med valet samt vad som ska göras efter valet?
 - Fanns det rutiner för rekrytering av röstmottagare?
 - Hur har valnämnden tillgodosett möjligheterna till förtidsröstning?
 - Hur har förtidsröster och dokument av sekretesskaraktär hanterats?
 - Fanns det rutiner för avvikelshantering vid eventuella avvikelser?
- Fanns det en ändamålsenlig struktur vad gäller vallokaler i respektive valdistrikt?
 - Fanns det tillräckligt med röstmottagare i samband med valet?
 - Fanns det en ändamålsenlig struktur avseende val av lokaler vid förtidsröstning samt ordinarie vallokaler? (planering, säkerhetsåtgärder, tillgänglighet mm.)

- Har röstmottagarna erhållit tillräcklig utbildning och information i god tid före valet?

Granskningen omfattar valnämndens verksamhet under 2022.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Vallag (2005:837)
- Valförordning (2005:874)
- Kommunallagen 6 kap. 6 §
- Tillämpbara interna regelverk, policys och beslut

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier av valnämndens styrdokument i form av reglemente, rutin för allmänna val, lokala instruktioner för förtidsröstning & valdagen, infoplan för val, materiallista vallokal, kontaktlista valdagen, placering av valsedlar, checklista säkerhet, checklista tillgänglighet, lathund för val samt valnämndens protokoll och beslut inför valet. Vidare har intervjuer genomförts med valnämndens presidium, valsamordnare och valsamordnare assistent samt två ordförande från vallokal, varav en även arbetade som röstmottagare i förtidsröstningslokal.

Rapporten är faktakontrollerad av samtliga personer som har intervjuats.

3 Resultat av granskningen

3.1 Organisation

3.1.1 Valnämnden

Valnämnden består av fem ledamöter och fem ersättare¹. Valnämnden har sammanträtt vid sammanlagt åtta tillfällen under 2021 och 2022 varav en gång efter valet för utvärdering. Under valdagen har representanter från valnämnden och valkansliet bemannat valnämndens valcentral i Folkets Hus i Säters, distribuerat förtidsrösterna till vallokaler och åkt runt och besökt valdistrikten för att säkerställa att arbetet fungerade.²

Valnämnden har också deltagit i att ta emot valmaterial i Folkets Hus under valdagens kväll efter den preliminära rösträkningen.³ Vid mottagandet kontrollerade valnämnden att allt material fanns med samt att protokoll och omslag med valsedlar var korrekt underskrivna. Tre representanter från valnämnden tillsammans med tjänstepersoner genomförde därefter valnämndens preliminära rösträkning onsdagen efter valet.⁴

Vid intervju framkom vidare att valnämndens presidium har varit involverade i förarbetet i valet av vallokaler. Inför beslut har valkansliet och valnämndens presidium besökt samtliga tilltänkta vallokaler. Inför valet har valnämnden också blivit utbildade⁵ utifrån sitt uppdrag.

3.1.2 Valkansliet

Enligt intervju har valkansliet i huvudsak bestått av två personer från kommunstyrelsesektorn. Kommunsekreteraren har agerat valsamordnare i samband med valet 2022 och har stöttats i arbetet av sektorschefen för kommunstyrelsesektorn.

Dessa två personer har, utöver att hålla ihop det övergripande arbetet, genomfört huvudsaken av de centrala momenten inför valet. Exempelvis boka lokaler, rekrytera röstmottagare, överse valdistriktsindelning, boka utbildningar och löpande återrapporera till nämnden för beslut.

Valkansliet har i samband med utbildningarna av röstmottagare tagit in en extern jurist som tillsammans med valkansliet utbildat samtliga röstmottagare. Vid intervju uppges vidare att valkansliet har haft stöd av andra resurser på kommunstyrelsesektorn för enskilda insatser. Genom sektorschefen och kommunsekreteraren har det funnits en

¹ Valnämndens reglemente 2019-11-28 §3

² Valnämndens protokoll 2022-08-23 §28

³ Valnämndens protokoll 2022-08-23 §30

⁴ Valnämndens protokoll 2022-08-23 §32

⁵ Valnämndens protokoll 2022-03-22 §1

naturlig förankring på kommunstyrelsesektorn som innebär att det har funnits ett lättillgängligt stöd att få på förvaltningen vid behov.

Vid intervju beskrivs att valorganisationen varit intakt från tidigare val och de har stor erfarenhet av valarbete och att arbeta tillsammans, även i ordinarie verksamhet på kommunstyrelsesektorn.

3.1.3 Röstmottagare

Till kommunens sex vallokaler har åtta personer per vallokal rekryterats enligt beslut från valnämnden⁶. Röstmottagarna har enligt ett förutbestämt schema delat upp sig i två grupper under dagen. I den ena gruppen leds arbetet av ordförande i vallokalen och i den andra gruppen av vice ordförande i vallokalen. Detta i enlighet med vad vallagen föreskriver om att minst fyra röstmottagare ska rekryteras⁷. Det är också i enlighet med vad Valmyndigheten rekommenderar, att minst fyra röstmottagare bör befinna sig i lokalen samtidigt, varav en ska vara antingen ordförande eller vice ordförande⁸. I intervju framkom att en person med kort varsel hade fått lämna återbud. Ordförande i vallokalen valde då att lägga om schemat i befintlig grupp i stället för att ta in en ersättare.

Förtidsröstningsgruppen bestod av sammantaget 20 personer. Majoriteten i förtidsröstningsgruppen var internrekryterade tjänstepersoner i kommunen som hjälptes åt att bemanna röstningslokaler under förtidsröstningsperioden. Sex personer ur förtidsröstningsgruppen var vidare anmälda att agera ambulerande röstmottagare⁹ vid behov.

3.1.4 Bedömning

Vi bedömer att det har funnits en tydlig organisation för att hantera valet 2022. Valkansliet har samordnat och lett arbetet inför valet 2022. Vi ser särskilt positivt på att man har haft två personer som båda har haft insyn i det övergripande arbetet, vilket har gjort organisationen mindre sårbar. Vi konstaterar också att det har funnits en ändamålsenlig involvering av nämnden, i huvudsak genom återrapportering och beslut, men också i vissa praktiska moment, främst på valdagen.

Vi bedömer att organisationen i röstnings- och vallokal har varit tillräcklig och i enlighet med vad vallagen föreskriver och Valmyndigheten rekommenderar.

⁶ Valnämndens protokoll 2022-04-19 § 11

⁷ Vallag (2005:837), 3.kap §4.

⁸ Valmyndighetens handbok för val 2022

⁹ Ambulerande röstmottagare är till för de personer som vill rösta via bud men inte kan ordna ett bud på egen hand

3.2 Riktlinjer och rutiner

3.2.1 Styrdokument och planering

Av valnämndens reglemente¹⁰ framgår att valnämnden är kommunens organ för valtekniska frågor och ansvarar för att allmänna val till riksdagen, region- och kommunfullmäktige genomförs. Utöver detta ska valnämnden utarbeta förslag till valdistriktsindelning.

Vi har inom ramen för granskningen inte erhållit någon samlad dokumenterad planering av valet 2022. Av intervju framgår att valorganisationen aktivt arbetat med det stödmaterial som tillhandahålls från Valmyndigheten, i huvudsak handboken för kommuners arbete med val.¹¹

En valkalender redogjordes för valnämnden i december 2021¹² där formella hållpunkter inför valet framgår så som till exempel sista anmälningsdag för anmälan av kandidater, beställning av namnvalsedlar och första dagen för förtidsröstning.

I intervju beskrivs att det inför valet har funnits enskilda checklistor och rutiner till förfogande som planeringsstöd. För att få till en fungerande planering har man också kunnat gå tillbaka och titta på nämndens protokoll från föregående val för att få en överblick kring när vilka beslut behöver fattas. Vid intervju uppges att valorganisationen har haft en stor kontinuitet och att det har funnits en god kännedom om planeringen och genomförandet av valet. Till följd av att personalförändringar kan vara att vänta inför kommande val uppges att man har sett ett behov av att samla rådande checklistor och rutiner. Följaktligen har valkansliet efter valet arbetat fram en rutin¹³ som kommer att fungera som en samlad planering för kommande val och valorganisationer.

3.2.2 Sekretess- och avvikelshantering

När förtidsröstningsmottagningen avslutas ska enligt de lokala instruktionerna för förtidsröstningen¹⁴ väljarförteckningar och förtidsröster räknas och kategoriseras i två kategorier, de som är folkbokförda i Säter och en för personer som är folkbokförda i andra kommuner. Antalet röster förs upp på dagrapporten och valkansliet ansvarar för att mata in rösterna i valdatabasen. Dagrapporten signeras varje dag av röstmottagare och läggs i omslag tillsammans med förtidsrösterna. Rösterna transporteras till valkansliet som förvarar rösterna fram till valdagen som inföll den 11 september 2022, då förtidsrösterna körs ut av valnämnden. Enligt intervju har endast två personer tillgång till rösterna under förvaringen.

¹⁰ Reviderad av kommunfullmäktige 2019-11-28

¹¹ Kommunens handbok för valet 2022, Valmyndigheten

¹² Valnämndens protokoll 2021-12-07 §9

¹³ Rutin allmänna val, beslutad av kommunstyrelsesektorn

¹⁴ Lokala instruktioner för förtidsröstningen, beslutad av valnämnden 2022-08-23 §35

2023-03-24

Efter att samtliga röster har räknats och resultatet har rapporterats till Valmyndigheten på valdagen ska två personer i varje vallokal underteckna samtliga protokoll, resultatbilagor och omslag samt ansvara för att transportera och lämna materialet till valkansliet i Folkets Hus. Alla förbrukade röstkort läggs i en omslagslåda och tas med till valkansliet för destruktions på valnatten eftersom de innehåller personuppgifter och ska således hanteras med försiktighet.

Valkansliet har också tagit fram en intern checklista¹⁵ för olika typer av handlingar, deras eventuella sekretesstatus och instruktioner för hanteringen av handlingarna. Vid våra intervjuer med både ordförande i vallokal, valkansli och valnämnd uppges att det har funnits en stor kontinuitet bland röstmottagarna både i förtidsröstning och på valdagen, personer som således har en stor vana vid att arbeta med valmaterial och sekretess.

Av de lokala instruktionerna för förtidsröstningslokal och vallokal¹⁶ framgår att röstmottagarna vid akuta händelser bör kontakta polis och i övriga fall kontakta valkansliet. Röstmottagarna uppmanas också motverka propaganda inom en radie om 20 meter från ingången till byggnaden där röstningen pågår. Röstmottagarna har ett generellt ansvar för ordningen i lokalen och ska avvisa personer som är av väsentlig störning för ordningen i lokalen. Om lokalen tvingas stänga ska enligt instruktionerna valurnan förseglas med lock och valurna samt röstlängder ska vara under uppsikt under hela uppehållet. Vid intervju med ordförande i vallokalerna uppges att ordningsvakter med regelbundenhet har besökt vallokalerna och funnits tillgängliga vid eventuella ordningsstörningar, vilket uppges som positivt för tryggheten i lokalerna.

Valkansliet har vidare framtagit en lathund¹⁷ för valet inom vilken de olika momenten i röstnings- och vallokalen beskrivs och vad som gäller vid avvikelser av någon sort, till exempel kring saknat material, skyltning, incident med valurna och störning i lokalen. Ordförande i vallokalerna uppger i intervju att man upplever att det är tydligt hur och till vem avvikelser ska rapporteras, vilket också har gjorts i de fall avvikelser eller incidenter förekommit.

3.2.3 Bedömning

Vi bedömer att det har funnits aktuella styrdokument för valnämndens verksamhet.

Vi bedömer att det inte har funnits en dokumenterad planering. Vi kan visserligen konstatera att det har funnits enskilda checklistor och rutiner till förfogande, och kombinerat med en god erfarenhet och kompetens har valorganisationen därigenom kunnat tillse ett fungerande genomförande av valet. Vi bedömer dock att det finns ett behov av en samlad dokumenterad planering som stöd inför kommande val i syfte att säkerställa en kontinuitet och trygghet i valarbetet i kommunen som är oberoende av

¹⁵ Infoplan val

¹⁶ Lokal instruktion för vallokal 2022, beslutad av valnämnden 2022-08-23 §34

¹⁷ Lathund röstningslokal

enskilda tjänstepersoners kompetens och erfarenhet. Vi ser följaktligen positivt på att valorganisationen själva har identifierat detta behov och framtagit en sådan planering efter valet 2022.

Vi bedömer att det har funnits ändamålsenliga rutiner för hantering av förtidsröster, dokument av sekretesskaraktär och avvikelser. Det har funnits tydliga instruktioner för röstmottagare i röstningslokal för hur förtidsröster ska hanteras som har förmedlats både muntligen och skriftligen. Vidare bedömer vi att annan dokumentation av sekretesskaraktär har hanterats med stor försiktighet och noggrannhet utifrån tydliga rutiner. Vi kan också konstatera att det har funnits instruktioner och rutiner för hur olika typer av avvikelser ska hanteras, med särskild betoning på betydelsen av att skydda känsligt material.

3.3 Val- och röstningslokaler

I samband med decembersammanträde 2021 beslutade valnämnden om vallokaler¹⁸ och förtidsröstningslokaler¹⁹. Fem vallokaler för kommunens sex valdistrikt beslutades med öppethållande kl. 08–20 under valdagen. Lokalerna var Folkets hus, Fågelsången, Klockarskolan, Skedvi Arena och Enbackahallen, varav den sistnämnda hade två valdistrikt i samma lokal.

Förtidsröstningslokaler beslutades hållas öppet mellan 24 augusti och 11 september. Säters bibliotek höll öppet 24 augusti till 10 september, på vardagar var öppettiderna mellan kl. 12-19 samt helgdagar kl.10-14. Under perioden 24 augusti- 8 september beslutades att St. Skedvi bibliotek skulle ha öppet onsdagar 13–17 samt torsdagar 15–19. Enbackagården hade öppet måndagar 29 augusti och 5 september kl. 14-18 och tisdagar 30 augusti och 6 september kl.10-14. På valdagen var Folkets Hus förtidsröstningslokal såväl som vallokal mellan kl.08-20, därtill hade Skenhyttan bygdegård öppet för förtidsröstning under valdagen mellan kl.10-13. Ambulerande röstmottagning gick att boka fram till klockan 12 på valdagen.

Nämnden beslutade i april 2022²⁰ att Folkets Hus i Säter skulle vara alternativ vallokal i händelse av incident i någon av kommunens övriga vallokaler. Det beslutades²¹ även att Folkets Hus skulle fungera som valnämndens valcentrum under valdagen.

Inför valet 2022 har ett omtag kring valet av lokaler gjorts. I intervju med valkansli och valnämnd beskrevs att en huvudsaklig anledning har varit de nya kraven på en person åt gången bakom valsedelställen. De nya reglerna innebar att kraven ökade på lokalernas storlek för att kunna hantera ökade köer och krav på avskärmning. Valsamordnare tillsammans med valnämndens presidium har inför beslut om lokalerna

¹⁸ Valnämndens protokoll 2021-12-07 §7

¹⁹ Valnämndens protokoll 2021-12-07 §8

²⁰ Valnämndens protokoll 2022-04-19 §14

²¹ Valnämndens protokoll 2022-04-19 §15

2023-03-24

gjort besök i de tilltänkta vallokaler. I samband med besöken har säkerhet beaktats utifrån att det ska finnas separata in- och utgångar och möjlighet till avskärmning. Vad avser tillgänglighet har Myndigheten för delaktighets checklista²² för tillgänglighetsanpassade vallokaler använts. Checklisten berör frågor om tydlig utformning och anvisningar i lokalen, rullstolsanpassade parkeringar och ingångar till lokalen etc.

Inför valdagen har också ordförande i respektive lokal tilldelats en checklista som valkansliet framtagit med utgångspunkt i Myndigheten för delaktighets checklista. Checklisten innehåller moment som ska kryssas för i syfte att säkerställa att väljare kan ta sig till lokalen, runt i lokalen och lägga sin röst. I den pärm som ordförande har tilldelats inför valdagen finns också exempelvis en bild som visar hur valsedlarna ska ordnas i valsedelställen, kontaktlista för valdagen och en checklista för säkerhet i lokalen. Checklisten för säkerhet ska gås igenom inför lokalens öppnande, där ingår exempelvis kontroll av nödutgångar, insynsskydd, genomgång av rutiner vid olämpligt beteende och valsedelställsordning. Vid vår intervju med ordförande i vallokal framkom även att det givits möjlighet för ordförande och vice ordförande att göra besök i sin vallokal innan valdagen.

Vad avser ordningen och ansvaret för utläggning av valsedlar beslutade valnämnden i mars²³ att röstmottagarna ansvarar för att partivalsedlar och blanka valsedlar som levererats av Valmyndigheten läggs ut på samtliga röstmottagningsställen. Vidare framgår att partierna ansvarar för att leverera namnvalsedlar till röstmottagningsställena och att tillse att de inte tar slut. Röstmottagarna ansvarar för att mottaga och placera ut partivalsedlarna i valsedelställen i enlighet med de instruktioner som tilldelats röstmottagarna kring ordning i valsedelställen. Enligt intervju har ansvarsfördelningen kring hanteringen av valsedlar förmedlats via mejl till respektive gruppledare i kommunfullmäktige till samtliga partier.

I utvärderingen av valet som valkansliet har genomfört har synpunkter kommit in från röstmottagare kring vallokaler och dess material. Synpunkterna berörde trängsel i vallokaler, dåliga valsedelställen och i ett fall ett för högt bord för rullstolsburen. Vid våra intervjuer framkom också att köbildningar har uppstått vid vissa tidpunkter i några lokaler till följd av de ökade kraven på valhemligheten vid valsedelställen.

3.3.1 Bedömning

Vi bedömer att det har funnits en ändamålsenlig struktur vid valet av vallokaler. Vi ser det som positivt att ett omtag kring vallokaler har gjorts mot bakgrund av de nya reglerna vid valsedelställen. Vidare kan vi också konstatera att ett ändamålsenligt förarbete inför beslut om vallokaler och ändamålsenliga handledningar har tilldelats röstmottagarna kring hur man säkerställer att vallokalen uppfyller grundläggande säkerhets- och tillgänglighetskrav. Vi kan dock konstatera att vissa brister har

²² Checklista för tillgängliga val – Myndigheten för delaktighet

²³ Valnämndens protokoll 2022-03-22 §6

identifierats kring lokalerna efter valet, och bedömer att valorganisationen bör tillse att tillvarata dessa synpunkter inför kommande val.

Vi bedömer att valnämnden har tillsett har möjligheterna till förtidsröstning har säkerställts. Det har funnits möjligheter till förtidsröstning under hela förtidsröstningsperioden med varierade öppettider och i olika lokaler.

3.4 Röstmottagare

3.4.1 Rekrytering

I april beslutade valnämnden om riktlinjer för rekryteringen av röstmottagare²⁴. Riktlinjerna gör gällande att röstmottagare ska ha fyllt 18, behärska svenska språket, vara noggranna med gott bemötande, genomgått utbildning, behöver inte vara bosatt i kommunen och bör inte kandidera på en lista, förutsatt att man inte tidigare varit röstmottagare trots politiskt uppdrag. Personer som tidigare varit röstmottagare och som uppfyller ovanstående kriterier skulle i första hand ges nytt förtroende som röstmottagare, vid nyrekrytering förordnades i första hand personer med kompetens som bedöms värdefull för uppdraget, till exempel erfarenhet från likartade uppdrag eller relevanta språkkunskaper. Av beslutet framgår slutligen att valnämnden vid placering av rekryterade röstmottagare i val- och röstningslokaler ska eftersträva en spridning avseende ålder, kön och etnicitet så att det motsvarar befolkningen i kommunen.

Under samma sammanträde fattades beslut om röstmottagare till valdagen²⁵ och röstmottagare till förtidsröstningslokal samt ambulerande röstmottagning²⁶. Röstmottagare till valdagen kompletterades därefter under sammanträdena i maj²⁷, juni²⁸ och i augusti²⁹ där även eventuell ytterligare kompletterande rekrytering delegerades till respektive ordförande i vallokalerna. Till samtliga vallokaler rekryterades åtta personer, vilka fördelades i två lag som turades om att bemanna vallokalen, fyra åt gången inklusive ordförande eller vice ordförande.

I intervju beskrevs att rekryteringen av röstmottagare i stor utsträckning har skett via befintliga kontaktvägar i valorganisationen. Ordförande i vallokalerna var i huvudsak personer som sedan tidigare varit ordförande eller vice ordförande. Ingen annonsering gentemot allmänheten har behövt genomföras.

²⁴ Valnämndens protokoll 2022-04-19 §10

²⁵ Valnämndens protokoll 2022-04-19 §11

²⁶ Valnämndens protokoll 2022-04-19 §12

²⁷ Valnämndens protokoll 2022-05-17 §18

²⁸ Valnämndens protokoll 2022-06-21 §21

²⁹ Valnämndens protokoll 2022-08-23 §26

Till förtidsröstningslokal rekryterades sammanlagt 20 personer. Vid intervju framkom att röstmottagarna i förtidsröstningen i huvudsak var internt rekryterade tjänstepersoner, kompletterade med några erfarna valarbetare. Valkansliet beskrev i intervju att den erfarenhet och kompetens som finns med att arbeta med sekretessmaterial och de rutiner som finns i organisationen har varit en stor fördel.

3.4.2 Utbildning

Nämnden beslutade i mars 2022 utbildningsdatum inför valet 2022³⁰. Valnämndens kansli genomförde utbildningar under följande datum:

- Samtliga röstmottagare i vallokal den 5 september
- Valnämnden den 21 juni
- Röstmottagare förtidsröstning 22 augusti
- Ordförande och vice ordförande i valdistrikten 1 september

I huvudsak har det utbildningsmaterial som Valmyndigheten tillhandahåller för respektive utbildning använts, men i intervju beskrevs att materialet har anpassats utifrån lokala förutsättningar. I intervju beskrevs att valkansliet, för att få erforderlig kompetens till utbildningarna, hyrt in ett externt stöd med juridisk kompetens som hjälpt till att hålla i utbildningarna. Samtliga röstmottagare i röstnings- och vallokal har genomgått utbildning, inklusive ersättare. Ordförande och vice ordförande i vallokal har också deltagit i den allmänna utbildningen för röstmottagare i vallokal. En uppsamlingsutbildning genomfördes veckan innan valdagen för de röstmottagare som inte kunde delta i ordinarie utbildning.

Som ett komplement till det utbildnings- och handledningsmaterial som Valmyndigheten tillhandahåller till utbildningarna för röstmottagare beslutade valnämnden i samband med sammanträdet om lokala instruktioner för röstmottagare i vallokal³¹ och röstmottagare i förtidsröstningslokal³². Av instruktionerna framgår till exempel övergripande information om valdistrikten, kontaktuppgifter till valkansli och valnämnden, rollfördelning och instruktioner för placering av valsedlar, identitetskontroller, säkerhetsrutiner och resultatrapportering.

Utöver detta har flertalet informationsblad och specifika handledningar tagits fram och förmedlats till röstmottagarna, samlade i en pärm som tilldelats respektive vallokal. Bland dessa återfinns materiallista för vallokal, kontaktlista, bild på valsedelställens rätta ordning, checklista för säkerhet i vallokalen och en checklista för tillgänglighet.

³⁰ Valnämndens protokoll 2022-03-22 §1

³¹ Valnämndens protokoll 2022-03-22 §34

³² Valnämndens protokoll 2022-03-22 §35

Säters kommun
Granskning av valnämnden

2023-03-24

3.4.3 Bedömning

Vi bedömer att det har funnits rutiner för rekryteringen av röstmottagare, att tillräckligt med röstmottagare har rekryterats och att röstmottagarna har erhållit utbildning och information i god tid före valet.

4 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll i allt väsentligt har säkerställt ett ändamålsenligt arbete inför valet.

Vi bedömer att det har funnits en tydlig organisation och ansvarsfördelning i valorganisationen. Vi bedömer vidare att det har funnits en god kontinuitet, erfarenhet och kompetens i valorganisationen som har säkerställt ett ändamålsenligt genomförande av valet. Vi kan dock konstatera att det har saknats en samlad planering som vägleder genomförandet av valet, och bedömer att det är betydelsefullt att en planering upprättas för ett fortsatt strukturerat valarbete inför kommande allmänna val. Vi ser följaktligen positivt på att valorganisationen själva har identifierat detta behov och påbörjat ett arbete med en planeringsrutin efter innevarande val.

Vi bedömer att erforderliga riktlinjer och rutiner har framtagits inför valet, inkluderat ändamålsenliga rutiner för hantering av förtidsröster, dokument av sekretesskaraktär och avvikelser. Vi bedömer också att erfarenheten, kompetensen och närheten i valorganisationen har säkerställt en efterlevnad av gällande rutiner och riktlinjer.

Vi bedömer att det har funnits en ändamålsenlig struktur vid valet av vallokaler. Vi ser det som positivt att ett omtag kring vallokaler har gjorts mot bakgrund av nya regler vid valsedelställen. Vi kan konstatera att ett ändamålsenligt förarbete inför beslut om vallokaler genomförts och att ändamålsenliga handledningar har tilldelats röstmottagarna kring hur man säkerställer att vallokalen uppfyller grundläggande säkerhets- och tillgänglighetskrav. Vi bedömer vidare att valnämnden har tillgodosett möjligheterna till förtidsröstning. Vi kan dock konstatera att det efter valet identifierats ett antal brister avseende vallokalerna och anser att valorganisationen bör tillse att tillvarata dessa synpunkter inför kommande val.

Vi bedömer att det har funnits rutiner för rekryteringen av röstmottagare, att tillräckligt med röstmottagare har rekryterats och att röstmottagarna har erhållit utbildning och information i god tid före valet.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi valnämnden att:

- Tillse att den samlade planeringen implementeras och kommer framtida valorganisationer till del.
- Tillvarata utvärderingen av vallokalerna inför kommande val, särskilt mot bakgrund av de nya reglerna vid valsedelställen.

Säters kommun
Granskning av valnämnden

2023-03-24

Datum som ovan
KPMG AB

Simon Homander
Kommunal revisor

Liv Ahlgren
Kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.